

Onderwerp

Proceseigenaar

Datum akkoord

Laatste wijziging

Toepassingsgebied

Let op

Gebruik Hijskranen

Nederlandse Arbeidsinspectie / Directie Toezicht

27-02-2024

10-01-2025

Deze inspectiemodule is toepasbaar bij inspecties bij hijswerkzaamheden met hijswerktuigen die zijn ingericht en bestemd voor het verplaatsen van vrij hangende lasten door middel van mechanische aandrijving, met uitzondering van:

- Hijswerktuigen in de offshore
- Hijswerktuigen aan boord van schepen
- Takels
- Hijswerktuigen met handaandrijving

1. Deze werkinstructie is geschreven voor intern gebruik bij de Nederlandse Arbeidsinspectie. In de werkinstructie wordt uitgegaan van de kennis van de inspecteur, daarom worden begrippen niet nader toegelicht.
2. De in deze werkinstructie beschreven werkwijze is algemeen omschreven. Op grond van de aangetroffen situatie in een bedrijf kan in overleg met de projectleider worden afgeweken van de hier beschreven werkwijze.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
2.	Instructie / Handhaving (inclusief registratieverplichtingen)	5
3.	Links naar gekoppelde instructies zoals instrumentarium/ achtergrondinformatie	27

1. Inleiding

Toepassingsgebied:

Deze inspectiemodule is toepasbaar bij inspecties bij hijswerkzaamheden met hijswerktuigen die zijn ingericht en bestemd voor het verplaatsen van vrij hangende lasten door middel van mechanische¹ aandrijving, met uitzondering van:

- Hijswerktuigen in de offshore
- Hijswerktuigen aan boord van schepen
- Takels
- Hijswerktuigen met handaandrijving

¹ Alle aandrijvingen anders dan met de hand aangedreven.

2. Instructie / Handhaving (inclusief registratieverplichtingen)

Inspectievragen met toelichting ²

Herkennen gevaar

1. Zijn de veiligheidsrisico's, tijdens hijswerkzaamheden op de arbeidsplaats, ten aanzien van de inrichting van de arbeidsplaats voldoende beheerst?

Denk hierbij aan de inrichtingseisen van de arbeidsplaats.

Hulpvragen:

Hijswerktuigen algemeen:

- Is het hijswerktuig afgestemd op de te hijsen last?
- Is de opstelling/fundering voldoende sterk/draagkrachtig om kantelen en/of ongewild in beweging komen van het hijswerktuig te voorkomen?
- Is er een hijsplan?
- Zijn doeltreffende maatregelen genomen dat personen zich niet ophouden onder hangende lasten en/of dat de lasten niet over werkplekken worden verplaatst?
- Is het gevaar beperkt / voorkomen dat werknemers getroffen worden door (uitvallende) lasten?
- Zijn voldoende maatregelen genomen om botsen van lasten te voorkomen?
- Is, indien de bedienaar van het hijswerktuig niet de volledige baan van de last kan volgen, een persoon aangewezen, die met bedienaar in verbinding staat, om een veilig verloop van de werkzaamheden te waarborgen?

Mobiele Hijswerktuigen:

- Is de ondergrond voldoende draagkrachtig om kantelen en/of ongewild in beweging komen van het (mobiele)hijswerktuig te voorkomen?
- Is onderzoek gedaan naar toelaatbare gronddruk (evt. sonderingsonderzoek / penetro-meting)?
- Is het gebruik van kraanschotten / noodzakelijk?
- Zijn de gegevens betreffende risicofactoren omtrent het bouwterrein vastgelegd in de risicobeoordeling?

Meerdere hijswerktuigen op één arbeidsplaats:

- Zijn er doeltreffende maatregelen genomen om (ongewilde) botsingen van lasten en/of hijswerktuigen te voorkomen (bijvoorbeeld het aanbrengen van draaibereik begrenzing)?
- Is er bij gelijktijdig hijsen van een last door meerdere hijswerktuigen een procedure vastgesteld en toegepast om een goede coördinatie van de werkzaamheden te waarborgen?

² Het HEB (Herkennen, Evalueren, Beheersen) of FBI (Feiten verzamelen, Beoordelen, Interventie) is een methode om het inspectieproces in 3 stukken te verdelen.

2. Zijn de veiligheidsrisico's, tijdens hijswerkzaamheden op de arbeidsplaats, ten aanzien van de hijswerktuigen en hijsgereedschappen voldoende beheerst?

Denk hierbij aan keuze van hijswerktuig en hijsgereedschap op basis van de kenmerken van de te verplaatsen last.

Hulpvragen:

- Zijn de hijsgereedschappen geschikt voor de te hijsen lasten?
- Is op het hijswerktuig en/of hijsgereedschap de toegestane maximale bedrijfslast vermeld?
- Wordt het hijswerktuig en/of hijsgereedschap niet zwaarder belast dan toegestane bedrijfslast?
- Heeft degene die de last aanslaat controle over het veilig kunnen uitvoeren van die handeling?
- Is de bedienaar van hijswerktuig en/of de aanpikker van de last voldoende deskundig?
 - Heeft deze een specifieke, op zijn taak gerichte, opleiding gevolgd?
- Worden met hijswerktuigen die uitsluitend bestemd zijn voor vervoer van goederen geen personen vervoerd/opgehesen?
 - Uitzondering hierop is het gebruik van werkbakken cq werkplatforms indien voldaan is aan de in art. 7.23d Arbobesluit gestelde voorwaarden.
- Worden de hijsgereedschappen zodanig opgeslagen dat deze niet worden beschadigd?
- Zijn de werkzaamheden zodanig georganiseerd/gepland/uitgevoerd dat personen niet kunnen worden getroffen door de (uit de baan geraakte of vallende) last?
- Worden hijswerkzaamheden gestaakt indien zich de (weers)omstandigheden dit noodzakelijk maken?
- Is er doeltreffend toezicht op de uitvoering van de hijswerkzaamheden?

3. Zijn de veiligheidsrisico's bij hijswerkzaamheden ten aanzien van het gebruik en het onderhoud van de hijswerktuigen en hijsgereedschappen voldoende beheerst?

Denk aan het uitvoeren van het preventief en correctief onderhoud evenals het uitvoeren van de (periodieke) keuringen.

Hulpvragen:

- Wordt er voldoende onderhoud aan de hijswerktuigen en hijsgereedschappen uitgevoerd?
- Wordt regelmatig gecontroleerd (periodiek gekeurd) of de beschermende voorzieningen en maatregelen aan het hijswerktuig nog correct functioneren?
- Wordt bij elke nieuwe montage / opbouw van de (toren-)kraan op de arbeidsplaats gecontroleerd (opstellingskeuring) of deze veilig en correct kan functioneren?
- Worden de geconstateerde gebreken ook zo snel als mogelijk hersteld?
- Wordt van het uitgevoerde onderhoud en de keuringen registratie bijgehouden?

Beoordelen risico's aan de hand van de maatregelen

4. Worden de juiste hulpmiddelen/arbeidsmiddelen ingezet en maatregelen genomen bij het uitvoeren van de hijswerkzaamheden?

Toelichting: De juistheid van het hulpmiddel en de maatregelen is sterk afhankelijk van de kenmerken van de werkzaamheden en de locatie. Bij de keuze dient conform de arbeidshygiënische strategie gehandeld te worden. Uitgangspunt is een intrinsiek veilige arbeidsplaats en/of arbeidsmiddel, daarna pas kijken naar andere (doeltreffende) maatregelen. Bestaat er twijfel over het soort en type maatregel/hulpmiddelen, dan is het mogelijk het bedrijf een beoordeling te laten uitvoeren in het kader van de RI&E.

Bij het werken met hijswerktuigen en hijsgereedschappen kunnen de volgende maatregelen als stand van de wetenschap worden aangemerkt:

- Het hijswerktuig voldoet aan het Warenwetbesluit Machines.
 - Het hijswerktuig CE-gemarkeerd.
 - Er is een verklaring van overeenstemming.
 - Er is een gebruiksaanwijzing.
- Het hijswerktuig is afgestemd op de te hijsen last.
- Niet zwaarder belast dan toegestane bedrijfslast.
- Begaanbaarheid opstelplaats hijswerktuig
 - Draagkrachtonderzoek van de ondergrond heeft plaats gevonden.
 - Maatregelen genomen/toegepast die het gevaar van kantelen of omvallen van de hijsmachine moeten beperken/voorkomen.
 - Zo nodig aanleg van een kraanbaan of (juist) gebruik van (voldoende) kraan-schotten.
- Periodieke keuring hijskraan
 - Heeft ten minste jaarlijks plaatsgevonden.
- Opstellingskeuring uitgevoerd bij hijskraan die op de arbeidsplaats is gemonteerd.
 - Heeft de opstellingskeuring plaatsgevonden a.d.h.v. het TCVT-keuringsschema Hijskranen, dan dient opgemerkt te worden dat daarnaast ook nog aanvullend de omgevingsfactoren, die van invloed zijn op het veilige gebruik, beoordeeld moeten worden.
- Periodieke keuring hijsgereedschappen.
 - Heeft dit plaatsgevonden a.d.h.v. het TCVT-keuringsschema hijsgereedschappen of een ander vergelijkbaar document?
- In het kraanboek zijn aanwezig (is vormvrij):
 - Bewijsstukken van de opstellingskeuring,
 - Bewijsstukken van periodieke keuring hijskraan,
 - Bewijsstukken van periodieke keuring hijsgereedschappen,
 - Bewijsstukken van uitgevoerd onderhoud.
- Gebruikt hijsgereedschap is geschikt en/of aangepast aan de te hijsen last.
 - Bij de keuze van het hijsgereedschap is uitgegaan van de kenmerken van de last en de uit te voeren hijsbehandelingen. Daarbij is het hijsgereedschap zo uitgevoerd dat de last niet ongewild (ook niet tijdens of door stoten) uit het hijsgereedschap kan vallen.
- Hijswerkzaamheden met meerdere hijskranen aan één last worden uitgevoerd als omschreven in de Arbocatalogus Verticaaltransport.
- Hijswerktuigen worden alleen bediend door werknemers die daartoe specifiek deskundig zijn. Deze dienen hiertoe een voor dat type hijswerktuig specifieke opleiding of instructie te hebben gevolgd.
- Machinist van een torenkraan of mobiele kraan als bedoeld in art 7.6 lid 2 onder a en b van de Arboregeling op de bouwplaats is, voor die hijskraan, geregistreerd in het TCVT-RA Register kraanmachinisten.

Hijswerkzaamheden op een bouwplaats waarbij deze bijzondere gevaren met zich meebrengen dienen opgenomen te zijn in het Veiligheids- en Gezondheidsplan (V&G-plan). Montage en demontage van zware prefab-elementen, meerdere hijskranen in elkaars bereik, meerdere werkgevers betrokken bij de (hijs)werkzaamheden e.d. zijn in elk geval werkzaamheden die een bijzonder gevaar met zich meebrengen. In die situaties moeten in het hijsplan en bijbehorende maatregelen, de taken en bevoegdheden opgenomen zijn in het V&G-plan. De aanstelling van een (kraan)coördinator en (kraan)toezichthouder voor de (complexe) hijswerkzaamheden dient in het V&G-plan geregeld te zijn.

5. Is VO&T zodanig georganiseerd dat deze doeltreffend is?

Tijdens de inspectie kan onjuist werknemersgedrag, de wijze van inrichting van de arbeidsplaats of de onderhoudssituatie van arbeidsmiddelen aanleiding geven om te controleren of voorlichting, onderricht en het toezicht (VO&T) door de werkgever doeltreffend is ingericht. Onjuist werknemersgedrag, overtredingen in relatie tot de inrichting van de arbeidsplaats evenals het (onjuist) gebruik van defecte arbeidsmiddelen zijn in de regel signalen die er op duiden dat er op systeemniveau onvoldoende invulling is gegeven aan VO&T.

Om vast te stellen of op een juiste wijze invulling is gegeven aan VO&T dient gebruik gemaakt worden van de topkaart die is opgenomen in de "Werkinstructie Arbozorg – systeemniveau".

Wijze van handhaving

Informatie vooraf ten aanzien van ernstig gevaar voor personen:

Tijdens de uitvoering van een inspectie kun je als arbeidsinspecteur tegen een situatie aanlopen waarbij, naar jouw redelijk oordeel, de wijze van uitvoering van die werkzaamheden op die plaats zodanig ernstig gevaarlijk zijn voor de veiligheid en gezondheid van personen dat acuut handelen noodzakelijk is.

Voor die situatie heeft de Arboret bevoegdheden aan de toezichthouders toegekend die de verzamelnaam "Stilleggen van het werk" heeft gekregen.

Het gaat hierbij om het mogen geven van de volgende drie ambtsbevelen:

- dat personen niet mogen blijven in de door hem aangewezen plaatsen (ontruimen),
- dat de door hem aangewezen werkzaamheden worden gestaakt,
- dat de door hem aangewezen werkzaamheden niet mogen aanvangen.

Voorwaarde voor het mogen geven van één van die ambtelijke bevelen is dat de inspecteur **naar zijn redelijk oordeel bepaalt** dat het verblijf op die aangewezen plaats of de aangewezen werkzaamheden **ernstig gevaar voor de veiligheid en gezondheid van de aanwezige personen oplevert**.

Het ernstig gevaar richt zich op het gevaar voor het leven (kan leiden tot overlijden), de veiligheid of de gezondheid van personen (kan leiden tot zwaar lichamelijk letsel). Dit ernstig gevaar is heel casuïstisch en moet per geval door de inspecteur beoordeeld en onderbouwd worden. De inspecteur moet in de stilleggingsbrief met feiten en omstandigheden (zijn waarnemingen) motiveren (onderbouwen) waarom er naar zijn oordeel sprake is/was van dat ernstig gevaar voor personen.

Het geven van een dergelijk ambtelijk bevel is een zeer zware ingreep in de autonomie dan wel de vrijheid van handelen van de werkgever. Het is dan ook van groot belang dat de inspecteur in de brief onderbouwt welk ernstig gevaar in welke situatie het naar zijn oordeel betreft. Bij een twist/meningsverschil tussen werkgever en de inspecteur hierover, is het uiteindelijk aan de rechterlijke macht om te beoordelen of het oordeel van de inspecteur als redelijk (evenredig) is aan te merken.

Noot:

Dit ambtelijk bevel is een toegekende bevoegdheid die zich uitsluitend richt op het doen ophouden (wegnemen) of voorkomen van de situatie met genoemd ernstig gevaar voor de veiligheid en gezondheid van personen.

Het ambtelijk bevel richt zich **niet** op het doen opheffen van enig overtreding van de arbeidsomstandighedenwetgeving (of Warenwetgeving). Als na het ophouden (wegnemen) of voorkomen van de situatie met genoemd ernstig gevaar er nog sprake is van een overtreding van de arbeidsomstandighedenwetgeving dan dient de inspecteur daarvoor een separaat handhavingstraject in te zetten.

INSPECTIELIJST:

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
Stabiliteit		
11 onder c Arbowet	Belasting begrenzing (BB en/of LMB) onjuist ingesteld of uitgeschakeld, kans op verlies van stabiliteit.	Indien geen ZO: Waarschuwing
ZO	De ZO luidt: Het niet of onjuist gebruiken van ter beschikking gestelde noodzakelijke beveiligingen door de werknemer waardoor ernstig gevaar bestaat voor de werknemer zelf of voor andere personen dan de werknemer.	Boeterapport werknemersboete

* Het in te zetten instrument wordt onder meer bepaald door: Arbo-handhavingsbeleid, projectbeleid, mogelijke arbocatalogus, het nieuwe inspecteren. De formuleringen van de ZO's en de in te zetten instrumenten is overgenomen uit de Beleidsregel boeteoplegging Arbeidsomstandighedenwetgeving Bij de overtredingen waar een "eis" als instrument genoemd wordt kan als er sprake is van een positief getoetste arbocatalogus (zie beleidsregel arbocatalogi 2019) waarin een handelingsperspectief is opgenomen voor die geconstateerde overtreding, dan kan de inspecteur een waarschuwing opmaken i.p.v. een (kennisgeving) eis.

Toelichting:

Let op: Als de belastingsbegrenzing onjuist ingesteld en/of uitgeschakeld is als gevolg van een bewuste vrije keuze door de werknemer die voldoende opgeleid is (bijv. in bezit van TCVT-RA registratie kraanmachinisten) en redelijkerwijs kon weten dat dit gevaar oplevert dan is de overtreding aan de werknemer te verwijten.

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
7.18 lid 2 Arbobesluit	Belastingbegrenzing (BB en/of LMB) onjuist ingesteld of uitgeschakeld, kans op verlies van stabiliteit.	Indien geen ZO: Waarschuwing
ZO	De ZO luidt: het zwaarder belasten van een hijs- of hefwerktuig, dan de toegelaten bedrijfslast of dan een veilig gebruik toelaat.	Boeterapport (Werknemersboete mogelijk)

Toelichting:

Let op: Als de belastingsbegrenzing onjuist ingesteld en/of uitgeschakeld moest worden doordat de werkgever een te licht uitgevoerd hijs- of hefwerktuig ter beschikking heeft gesteld dan is de oorzaak van de overtreding buiten de schuld van de werknemer. Echter, hij dient op basis van zijn deskundigheid wel te besluiten om de "te zware" last niet te hijsen.

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
7.18a lid 3 Arbobesluit	Doeltreffende maatregelen genomen om te voorkomen dat het mobiel hijs- of hefwerktuig kantelt, ongewild in beweging komt of wegglijdt	Indien geen ZO: Waarschuwing
ZO	De ZO luidt: het zodanig gebruik van een mobiel hijs- of hefwerktuig dat daardoor ernstig gevaar bestaat voor kantelen, ongewild in beweging komen of wegglijden.	Boeterapport (Werknemersboete mogelijk)

Toelichting:

Bij hijskranen dient voorafgaand aan het opstellen van de kraan bepaald te worden of de ondergrond over voldoende draagkracht beschikt. De maximaal optredende druk (puntbelasting) mag de draagkracht van de ondergrond in geen geval overschrijden. Het overschrijden van de draagkracht van de ondergrond zal onherroepelijk leiden tot het kantelen van de hijskraan.

Aandachtspunten zijn met name: buizen/pijpen in de ondergrond, afstand tot ontgravingen, nabijheid van taluds, e.d.

Getroffen door de (vallende) last:

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
7.18 lid 6 Arbobesluit	Hijskranen worden zodanig opgesteld dat het gevaar wordt beperkt dat de lasten de werknemers raken, dan wel ongewild op gevaarlijke wijze uit hun baan of in een vrije val raken of losraken.	Indien geen ZO: Eis
ZO	De ZO luidt: het zodanig opgesteld zijn van hijs- en hefwerktuigen, dat daardoor ernstig gevaar bestaat dat lasten werknemers kunnen raken.	Boeterapport (Werknemersboete mogelijk)
7.18 lid 7 Arbobesluit	Doeltreffende maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat werknemers zich niet ophouden onder hangende lasten.	Indien geen ZO: Eis
ZO	ZO luidt: het zich bevinden van werknemers onder hangende lasten.	Boeterapport (Werknemersboete mogelijk)

Hijsplanning:

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
7.18a lid 8 Arbobesluit	Correct plannen van alle handelingen voor hijsen en heffen met mobiele hijskraan.	Geen plan: WS Onvoldoende: Eis
7.18a lid 9 Arbobesluit	Doeltreffend toezicht houden op alle handelingen voor hijsen en heffen met mobiele hijskraan.	Geen toezicht: WS Onvoldoende: Eis
2.28 lid 2 onder b Arbobesluit	De inventarisatie en evaluatie van de specifieke gevaren en risico's t.a.v. hijswerkzaamheden is in het V&G-plan opgenomen	Niet opgenomen: WS Onvoldoende: Eis
2.28 lid 2 onder c Arbobesluit	De te nemen maatregelen, die volgen uit de inventarisatie en evaluatie, om de risico's t.a.v. hijswerkzaamheden te beperken zijn in V&G-plan opgenomen. <i>Waar onder het hijsplan (tekening opstelling hijskranen)</i>	Niet opgenomen: WS Onvoldoende: Eis
2.28 lid 2 onder d Arbobesluit	Afspraken t.a.v. de te nemen maatregelen t.a.v. hijswerkzaamheden zijn in het V&G plan opgenomen.	Niet opgenomen: WS Onvoldoende: Eis
2.29 Arbobesluit	De aanstelling van een kraan-coördinator voor de (complexe) hijswerkzaamheden die in het V&G-plan geregeld te zijn.	Waarschuwing

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
ODB	De ODB luidt: de opdrachtgever stelt niet één of meer coördinatoren voor de ontwerpfase aan dan wel de uitvoerende partij stelt niet één of meer coördinatoren voor de uitvoeringsfase aan indien in de uitvoeringsfase werkzaamheden worden verricht door twee of meer werkgevers, één werkgever en één of meer zelfstandigen of twee of meer zelfstandigen.	Boeterapport

Toelichting:

Onmisbaar fundament voor een doeltreffend arbeidsomstandighedenbeleid vormt een deugdelijke inventarisatie en evaluatie van risico's. Dit geldt zeker voor die situaties waarin verschillende werkgevers gezamenlijk aan een productieproces werken, zoals op een bouwplaats.

In het kader van het bouwproces (afdeling 5 Arbobesluit) dienen werkzaamheden op de bouwplaats die bijzondere gevaren meebrengen opgenomen te zijn in het Veiligheids- en Gezondheidsplan (V&G-plan). Montage en demontage van zware prefab-elementen, meerdere hijskranen in elkaars bereik, meerdere werkgevers betrokken bij de (hijs-)werkzaamheden e.d. zijn in de Richtlijn 92/57/EEG opgenomen als werkzaamheden die een bijzonder gevaar met zich meebrengen. In een dergelijk geval moeten het hijsplan en bijbehorende maatregelen, taken en bevoegdheden opgenomen zijn in het V&G-plan. De aanstelling van een kraancoördinator en (kraan-)toezichthouder voor de (complexe) hijswerkzaamheden dient in het V&G-plan geregeld te zijn. Kraancoördinator is een taak die separaat kan zijn belegd bij een materiedeskundige, maar kan ook belegd zijn bij de coördinator uitvoeringsfase.

Definitie van een bouwplaats:

Artikel 1.1 tweede lid onder a Arbobesluit:

Bouwplaats: Elke tijdelijke of mobiele arbeidsplaats waar civieltechnische werken of bouwwerken tot stand worden gebracht, waarvan een niet-uitputtende lijst is opgenomen in bijlage I bij de richtlijn, bedoeld in art 2.23, onder a

Artikel 2.23, onder a Arbobesluit:

Richtlijn: Richtlijn nr. 92/57/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 24 juni 1992 betreffende de minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid voor tijdelijke en mobiele bouwplaatsen (PbEG 1992, L 245);

Tekst bijlage I, richtlijn 92/57/EEG:

Niet-volledige lijst van civieltechnische werken en bouwwerken: Graafwerken, Grondwerken, Bouw, Montage en demontage van geprefabriceerde elementen, Inrichting of outillage, Verbouwing, Renovatie, Reparatie, Ontmanteling, Sloop, Instandhouding, Onderhouds-, schilder- en reinigingswerken, Sanering

Gebruik en Inrichting:

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
7.3 lid 2 Arbobesluit	Ter voorkoming van gevaren, arbeidsmiddelen uitsluitend gebruiken waarvoor zij bestemd en ingericht zijn	Indien geen ZO: Waarschuwing
ZO	Het gebruiken van arbeidsmiddelen op een andere wijze of plaats dan waarvoor zij zijn ingericht en bestemd.	Boeterapport

Toelichting:

Het door de fabrikant beoogde gebruiksdoel, waarvoor hij hen heeft ingericht en bestemd, is opgenomen in de bij de hijskraan behorende gebruiksaanwijzing. De fabrikant heeft in zijn gebruiksaanwijzing niet omschreven wat allemaal niet met de hijskraan mag. Hij heeft slechts waarschuwingen betreffende te ontraden gebruik omschreven waarvan uit ervaringen hem is gebleken dat die wijze van gebruik gevaar voor veiligheid en gezondheid kan gaan opleveren geformuleerd. In de gebruiksaanwijzing is daarom omschreven waar de hijskraan wel voor ingericht en bestemd.

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
7.18 lid 2 Arbobesluit	Hijs- of hefwerktuigen niet zwaarder belasten dan toegelaten bedrijfslast(en) of dan een veilig gebruik toelaat	
ZO	De ZO luidt: het zwaarder belasten van een hijs- of hefwerktuig, dan de toegelaten bedrijfslast of dan een veilig gebruik toelaat.	Boeterapport
7.18a lid 2 Arbobesluit	Indien het werkgebied van twee of meer hijs- en hefwerktuigen elkaar overlappen, doeltreffende maatregelen ter voorkoming van botsingen.	Geen maatregelen: Waarschuwing Onvoldoende maatregelen: Eis

Toelichting:

Als meerdere hijskranen op een arbeidsplaats staan die in elkaars draaibereik kunnen komen moeten er altijd maatregelen worden genomen om botsen van lasten en/of hijskraandelen te voorkomen. De te nemen maatregelen moeten voldoen aan de maatregelen volgorde (in de volksmond: "arbeidshygiënische strategie") en aan de huidige stand van de wetenschap en professionele dienstverlening als bedoeld in artikel eerste lid van de Arbeidsomstandighedenwet.

Zie voor de juiste toepassing ook de brief van de Minister van Sociale Zaken en werkgelegenheid aan de Tweede kamer: [Kamerstuk 25883, nr. 114 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen](#)

In de Richtlijn Torenkranen, welke is gepubliceerd door Bouwend Nederland, is de bedoelde Stand van de wetenschap en professionele dienstverlening opgenomen.

Zie hoofdstuk 4.8 "Hulpmiddelen bij het werken met meerdere kranen en/of obstakels binnen werkbereik" van genoemde richtlijn: [BNLNotitie08](#)

Let op: In dit hoofdstuk zijn de maatregelen niet genoemd in de volgorde van de arbeidshygiënische strategie. Het uitgangspunt is volgens art 3 van de Arbeidsomstandighedenwet dat in beginsel bronmaatregelen moeten worden genomen. In eerste instantie dus technische maatregelen (antibotssysteem) nemen. Alleen als onderbouwd is dat dergelijke technische maatregelen niet kunnen dan mag naar een lager beschermingsniveau worden gegaan.

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
7.18a lid 13 Arbobesluit	Stilleggen hijs- en hefwerktuigen indien de weersomstandigheden daartoe aanleiding geven	Indien geen ZO: Eis
ZO	De ZO luidt: het gebruik van hijs - of hefwerktuig in slechte weersomstandigheden.	Boeterapport (Werknemersboete mogelijk)

Toelichting

Als slechte weersomstandigheden die aanleiding geven om de werkzaamheden te staken zijn ten minste aan te merken:

- Windkracht groter dan op lastvluchttabel van het hijs- hefwerktuig aangegeven of
- Windkracht groter dan in gebruiksaanwijzing aangegeven

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
7.20 lid 4 Arbobesluit	Niet zwaarder belasten van hijs- en hefgereedschap dan de werklust en dan veilig gebruik toelaat, behalve ten behoeve van beproeving.	Indien geen ZO: Waarschuwing
ZO	ZO luidt: het overbelasten van hijs- en hefgereedschap met meer dan 10%.	Boeterapport (Werknemersboete mogelijk)

Vervoer personen met hijskranen:

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
7.18 lid 4 Arbobesluit	Geen vervoer van personen met een hijskraan, dat daarvoor niet is bestemd of ingericht.	
ODB	De ODB luidt: het vervoeren van personen met een hijs- of werktuig, dat daardoor niet is bestemd of ingericht	Boeterapport (Indien art 7.23d niet van toepassing is) en overtreding laten ophouden te bestaan. (Werknemersboete mogelijk)

Toelichting:

In artikel 7.18, vierde lid, Arbobesluit is een verbod opgenomen om met een hijs- of hefwerktuig dat (door de fabrikant) uitsluitend is bestemd en ingericht voor het vervoer van goederen in de plaats van of tezamen met goederen personen te vervoeren.

De gebruiksgrenzen (bestemming en inrichting) van het werktuig (machine) moeten door de fabrikant in de bijbehorende gebruiksaanwijzing zijn opgenomen. Die gebruiksaanwijzing is doorslaggevend.

In de aanhef van artikel 7.23d Arbobesluit is bepaald dat het bedoelde verbod in art 7.18 lid 4 Arbobesluit niet van toepassing is op het vervoer van werknemers in een werkbak of op een werkplatform als deze is gekoppeld aan een hijswerktuig, maar dan moet daarbij wel zijn voldaan aan de in artikel 7.23d Arbobesluit gestelde voorwaarden:

Artikel 7.18, vierde lid, AB is niet van toepassing op arbeid verricht door personen vanuit een werkbak die of een werkplatform dat is gekoppeld aan een hijswerktuig, indien vanuit die werkbak of dat werkplatform werkzaamheden worden verricht op plaatsen die moeilijk bereikbaar zijn en waarbij geen andere meer geëigende arbeidsmiddelen of werkmethoden beschikbaar zijn om die plaatsen veilig te bereiken.

Gebruik werkbak / werkplatform aan een hijskraan die niet bestemd en ingericht is voor personen vervoer: (uitzondering op art 7.18 lid 4 AB)

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
7.23d lid 2 Arbobesluit	Artikel 7.18, vierde lid, is niet van toepassing op arbeid verricht door personen vanuit een werkbak die of een werkplatform dat is gekoppeld aan een hijswerktuig, indien vanuit de werkbak of het werkplatform werkzaamheden worden verricht op plaatsen die moeilijk bereikbaar zijn en waarbij geen andere meer geëigende arbeidsmiddelen of werkmethoden beschikbaar zijn om die plaatsen veilig te bereiken.	
ODB	De ODB luidt: Het verrichten van arbeid door werknemers vanuit een werkbak die of een werkplatform dat is gekoppeld aan een hijswerktuig op plaatsen die niet moeilijk bereikbaar zijn en/of waarbij andere meer geëigende arbeidsmiddelen en/of werkmethoden beschikbaar zijn om die plaatsen veilig te bereiken. (artikel 7.18, lid 4, juncto artikel 7.23d, lid 2, Arbobesluit)	Boeterapport Een bestuurlijke boete volgt in combinatie (juncto) met artikel 7.18 lid 4 en overtreding laten ophouden te bestaan.

Toelichting:

Handhaving en beboeting van overtreding van artikel 7.23d, tweede lid, Arbobesluit, (nieuw) geschieden, zoals dat ook gebeurde met overtreding van artikel 7.23d, eerste lid, Arbobesluit (oud), via artikel 7.18, vierde lid, Arbobesluit.

Deze uitzondering is uitsluitend van toepassing op het **verrichten van arbeid door werknemers vanuit een werkbak of werkplatform** (hangende aan een reguliere hijskraan voor goederenvervoer). Transfer van personen van A naar B valt uitdrukkelijk niet onder deze uitzonderingsbepaling.

Voor het toepassen van deze uitzonderingsbepaling gelden twee voorwaarden:

Eerste voorwaarde is: het moet gaan om plaatsen die moeilijk bereikbaar zijn;

Tweede voorwaarde is: het moet gaan om een situatie waarbij meer geëigende arbeidsmiddelen of werkmethoden niet toepasbaar zijn om die plaats veilig te bereiken.

Als een plaats (waar werkzaamheden verricht moeten worden) met geëigende arbeidsmiddelen en/of werkmethode goed en veilig bereikbaar is, is het toepassen van een werkbak/-platform in combinatie met een hijskraan niet toegestaan.

Deze werksituatie past immers niet binnen de kaders van de uitzonderingsbepaling.

Let op: Ook als het overgrote deel van de werkzaamheden binnen de uitzonderingsbepaling past en slechts een kleiner deel niet, dan is voor dat kleiner deel het toepassen van een werkbak/-platform in combinatie met een hijskraan niet toegestaan. Dit is uit jurisprudentie gebleken. ([ECLI:NL:RBGEL:2020:5872 Rechtbank Gelderland, 04-11-2020, AWB - 19_7032](#) (zie overweging 3, 3.1, 3.2 en besluit 7.1)

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
7.23d lid 3 onder a Arbobesluit	Het is verboden aan te vangen met de werkzaamheden, bedoeld in het tweede lid, alvorens: a. door de werkgever een schriftelijk werkplan is opgesteld, waarin ten minste is aangegeven: 1. de onderbouwing waarom voor de moeilijk bereikbare plaatsen geen voor het vervoer van personen ontworpen geëigende arbeidsmiddelen beschikbaar zijn, dan wel dat de inzet daarvan gelet op de aanwezige omgevingsfactoren tot een onveilige situatie zal gaan leiden; 2. de onderbouwing waarom er evenmin andere werkmethode(n) zijn waarmee die plaatsen veilig bereikt kunnen worden bij de aanwezige omgevingsfactoren;	Indien geen ODB dan (OO) EIS
ODB	De ODB'n luiden: • de werkzaamheden zijn aangevangen zonder dat een schriftelijk werkplan is opgesteld, waarin is aangegeven: • de onderbouwing waarom voor de moeilijk bereikbare plaatsen geen voor het vervoer van personen ontworpen geëigende arbeidsmiddelen beschikbaar zijn, dan wel dat de inzet daarvan gelet op de aanwezige omgevingsfactoren tot een onveilige situatie zal gaan leiden of • de onderbouwing waarom er evenmin andere werkmethode(n) zijn waarmee die plaatsen veilig bereikt kunnen worden bij de aanwezige omgevingsfactoren (Art 7.23d derde lid, onder a, ten eerste en ten tweede)	Boeterapport
7.23d lid 3 onder b	Het is verboden aan te vangen met de werkzaamheden, bedoeld in het tweede lid, alvorens: b. tevens in het werkplan is geoordeeld, uitgewerkt en vastgelegd hoe, op de locatie waar de werkzaamheden zullen plaatsvinden, die werkzaamheden veilig worden verricht.	Indien geen ODB dan (OO) EIS
ODB	De ODB luidt: de werkzaamheden zijn aangevangen zonder dat in het werkplan is geoordeeld, uitgewerkt en vastgesteld hoe, op de locatie waar de werkzaamheden zullen plaatsvinden, die werkzaamheden veilig worden verricht (Art 7.23d, derde lid, onder b).	Boeterapport

Toelichting:

Derde lid onder a en b:

De noodzaak om met een werkbak of werkplatform veilig te werken moet worden aangetoond in een schriftelijk werkplan. Het onderzoek naar de toe te passen werkmethode en het opstellen van een werkplan is niet een geheel nieuwe verplichting maar sluit aan bij de bestaande Arbowetgeving. Het gaat dan om de schriftelijke inventarisatie en evaluatie van de arbeidsrisico's die bij de werkzaamheden kunnen optreden (artikel 5 Arbowet), het voeren van arbobeleid dat er op gericht is de huidige stand van de wetenschap en de professionele dienstverlening op een juiste wijze toe te passen (artikel 3 Arbowet), het onderbouwd kiezen welk arbeidsmiddel in de betreffende situatie veilig toepasbaar is (artikel 7.3 Arbobesluit) en het opstellen van een hijsplan om te garanderen dat de hijswerkzaamheden veilig kunnen worden uitgevoerd (artikel 7.18a, achtste lid, Arbobesluit).

Het werkplan hoeft overigens geen apart document te zijn, het kan ook onderdeel zijn van een op de betreffende situatie toegespitste risico-inventarisatie en -evaluatie als bedoeld in artikel 5 Arbowet, of specifiek ten behoeve van asbestsanering het werkplan dat door een gecertificeerd asbestverwijderingsbedrijf wordt opgesteld (artikel 4.50 Arbobesluit). Dit plan is noodzakelijk bij asbestverwijdering in de risicoklasse 2 of 2a, wat bij asbestverwijdering van daken altijd het geval is. Door het mogelijk te maken het werkplan van artikel 7.23d Arbobesluit te combineren met de risico-inventarisatie en -evaluatie of het werkplan, bedoeld in artikel 4.50 Arbobesluit, worden de administratieve lasten zo laag mogelijk gehouden.

Let op:

In de praktijk is het dan ook mogelijk dat voor generieke werkzaamheden, op verschillende locaties, waarbij de omgevingsfactoren telkens identiek zijn, éénmalig een werkplan is opgesteld en beoordeeld. Als het werkplan in overeenstemming is met de feitelijke situatie ter plaatse, de aard en de inrichting van het bouwwerk waar de werkzaamheden zullen worden verricht en de gegeven omgevingsfactoren, past dat ook binnen de bestanddelen van art 7.23d, derde lid.

Uitgangspunt van artikel 7.23d Arbobesluit is dat de werkzaamheden zo mogelijk op een andere wijze dan met een hijskraan in combinatie een werkbak/-platform worden verricht.

Met een schriftelijk werkplan (en beoordeling) moet de werkgever, deugdelijk onderbouwd, aantonen dat er een noodzaak is om een werkbak of werkplatform te gebruiken, dat geen andere geëigende (voor dat doel ingerichte) arbeidsmiddelen en/of werkmethoden beschikbaar zijn en dat de gekozen werkwijze veilig is en dat op die manier ter plekke veilig gewerkt kan worden. Bij het opstellen van het werkplan kan de werkgever zich laten bijstaan door een materiedeskundige, maar dit is niet verplicht

De in het derde lid opgenomen bepalingen zijn ontleend aan de EU-richtlijn arbeidsmiddelen. Deze zijn voor werkbakken en werkplatforms gelijk.

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
7.23d lid 4 Arbobesluit	Werkzaamheden waarbij gebruik wordt gemaakt van een werkbak of werkplatform worden uiterlijk twee dagen voor aanvang van de werkzaamheden door de werkgever gemeld aan de toezichthouder. De melding bevat ten minste een beknopte beschrijving van: a. de locatie waar de werkzaamheden worden verricht; b. de aard van de werkzaamheden; c. het aantal betrokken personen; en d. de datum en het tijdstip waarop de werkzaamheden aanvangen, alsmede de duur ervan.	Indien geen ODB dan (OO) WS
ODB	De ODB luidt: Het niet of niet tijdig aan de toezichthouder melden van de werkzaamheden, waarbij gebruik wordt gemaakt van een werkbak of werkplatform aan een hijswerktuig (artikel 7.23d, lid 4, Arbobesluit)	Boeterapport

Toelichting:

Het vierde en vijfde lid bevatten een meldingsregeling bij gebruik van werkbakken voor arbeid verricht door personen. Daarbij moeten onder meer de werkmethoden (zoals inzet van een werkbak) worden vermeld. Het melden maakt het de Arbeidsinspectie mogelijk om desgewenst de sanering te bezoeken en te beoordelen of onder de gegeven omstandigheden terecht met een werkbak wordt gewerkt. Hier is tevens aangegeven dat de melding "gebruik werkbakken" los staat van de melding als bedoeld in artikel 4.47c Arbobesluit (meldplicht asbestsanering).

Uitgangspunt is een meldtermijn van 2 dagen. Het vijfde lid maakt het mogelijk daarvan af te wijken bij ministeriele regeling omdat de termijn van twee dagen die in het vierde lid genoemd wordt niet in alle gevallen toepasbaar is. Echter: bij ministeriele regeling is er nog geen invulling gegeven aan deze afwijkmogelijkheid.

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
7.23d lid 9 Arbobesluit	Bij toepassing van het tweede lid wordt het werkplatform of werkbak op hoogte niet verlaten door de personen die zich daarop bevinden en niet betreden door personen die zich daar buiten het werkplatform bevinden.	
ODB	De ODB luiden: <ul style="list-style-type: none"> • De werkbak of het werkplatform op hoogte wordt verlaten door de personen die zich daar bevinden (artikel 7.23d, lid 9, Arbobesluit). 	Boeterapport
	<ul style="list-style-type: none"> • De werkbak of het werkplatform op hoogte wordt betreden door de personen die zich buiten de werkbak of het werkplatform bevinden (artikel 7.23d, lid 9, Arbobesluit). 	Boeterapport

Toelichting:

Het negende lid bevat een bepaling specifiek voor het gebruik van werkplatforms en werkbakken voor arbeid verricht door personen. Deze personen mogen niet vanaf het werkplatform of de werkbak op een etage of een dak stappen. Ook mag niet vanaf een etage of een dak op het werkplatform of werkbak worden gestapt. Het risico van valgevaar is daarvoor in de praktijk te groot.

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
7.23d lid 10 onder d Arbobesluit	Bij toepassing van het tweede lid geldt ten aanzien van het hijswerktuig die in combinatie met een werkbak of werkplatform wordt gebruikt, dat: <ul style="list-style-type: none"> d. de windsnelheid, gemeten aan het hoogste punt van het hijswerktuig, niet meer bedraagt dan 13,8 m/s en evenmin hoger is dan de windsnelheden die voor het hijswerktuig in normaalbedrijf toelaatbaar zijn. 	
ODB	De ODB luidt: <p>het verrichten van werkzaamheden in onder lid 2 bedoelde situaties, waarbij een hijswerktuig in combinatie met een werkbak of werkplatform wordt gebruikt bij een windsnelheid van meer dan 13,8 m/s en/of hoger dan windsnelheden die voor een hijswerktuig in normaalbedrijf toelaatbaar zijn. (artikel 7.23d, lid 10, onder d, Arbobesluit)</p>	Boeterapport

Toelichting:

Vanuit de brancheorganisaties bestond de uitdrukkelijke wens om de windsnelheid te meten door middel van de windmeter die op het hoogste punt van het hijswerktuig is aangebracht. De windsnelheid op die hoogte is doorgaans hoger dan op de hoogte van de werkbak (en op de grond). De op hoogte te meten maximale windsnelheid op 13,8 m/s vastgesteld.

Verder geldt dat in die gevallen waarbij het hijswerktuig is gebouwd voor maximale windsnelheden die lager zijn dan de genoemde windsnelheid 13,8 m/s, de norm voor die lagere windsnelheid waarvoor de fabrikant het hijswerktuig heeft ontworpen (aangeduid als 'in normaalbedrijf'), bepalend is.

Voor het vaststellen van de heersende windsnelheid kan gebruik worden gemaakt van de windsnelheidsmeter waarmee de hijskraan is uitgerust. Tip: maak een foto van het display waarop de heersende windsnelheid wordt getoond.

Of je hanteert de momentane windsnelheid die voor de betreffende locatie/omgeving die op de website van de KNMI wordt vermeld. Zie: [KNMI - Weer - Waarnemingen](#) Op deze website kun je onder het kaartje kiezen voor verschillende informatie weergaven, waaronder windsnelheid in meters per seconde (m/s) of beaufort (bft)

In een tabel wordt dit ook aangegeven per waarnemstation. Historische gegevens zie [Dagwaarden van weerstations \(knmi.nl\)](#).

Valgevaar vanaf het werkplatform of vanuit de werkbak

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
3.16 lid 1 Arbobesluit	Bij het verrichten van arbeid waarbij valgevaar bestaat is het gevaar tegengegaan door het aanbrengen van doelmatige hekwerken, leuningen of andere dergelijke voorzieningen.	
ZO	De ZO luidt: Het werken op hoogten van meer dan 2.50 meter waarbij geen of onvoldoende voorzieningen zijn getroffen tegen vallen (lid 1). N.B. Indien het valgevaar gepaard gaat met risico verhogende omstandigheden, zoals het gevaar te vallen op of langs uitstekende delen, de aanwezigheid van verkeer, het vallen in water e.d., dan kan er, afhankelijk van de toename van het risico, ook bij geringere werkhoogte sprake zijn van een ZO.	Boeterapport evt. stilleggen
3.16 lid 5 Arbobesluit	Indien de in het eerste lid genoemde voorzieningen niet of slechts ten dele kunnen worden aangebracht worden andere technische middelen toegepast, die ten minste een zelfde mate van beveiliging van de in het eerste lid bedoelde arbeid geven. Daarbij hebben maatregelen gericht op collectieve bescherming de voorrang boven maatregelen gericht op individuele bescherming.	
ZO	De ZO luidt: Werken op hoogten van meer dan 2.50 meter waarbij geen of onvoldoende voorzieningen zijn getroffen tegen de gevolgen van vallen (lid 5).	Boeterapport evt. stilleggen

Toelichting:

Bij werkzaamheden op hoogte moet de werkgever er primair voor zorgen dat er een veilige steiger, stelling bordes of werkvloer is aangebracht/wordt gebruikt. Het werken vanuit een werkbak of vanaf een werkplatform die daarvoor is ingericht en bestemd is, dat bevestigd is aan een hijswerktuig (hijskraan), kan in het kader van de uitzonderingsbepaling art 7.23d tweede lid Arbobesluit, als werkvloer worden aangemerkt.

Echter, de werkgever dient zo nodig passende (aanvullende) maatregelen te nemen dat voorkomen wordt dat de personen van de werkvloer (uit de werkbak of van het werkplatform) kunnen vallen. Daarvoor moet de werkvloer voorzien zijn van doelmatige leuning of hekwerken dan wel andere dergelijke voorzieningen die het vallen van de werkvloer doen voorkomen. Leuning en hekwerken zijn aan te merken als een collectieve voorziening.

Als gezien de uit te voerende werkzaamheden de aangebrachte hekwerken/leuning (collectieve voorziening) langs de werkvloer van de werkbak onvoldoende bescherming biedt tegen vallen over die hekwerken/leuning dient de werkgever aanvullende maatregelen te nemen tegen het valgevaar. In beginsel dient een gebiedsbegrenzende lijn (met een vaste lengte) toegepast te worden die het vallen tegengaat. (toepassen van “Stand van de wetenschap en de professionele dienstverlening” en de “Arbeidshygiënische strategie”) gebiedsbegrenzende lijnen zijn aan te merken als een individuele voorziening.

Bij de toepassing van een werkplatform als werkvloer is gelet op art 7.23d lid 1 Arbobesluit één zijde niet voorzien van een leuning of hekwerk. Aan die zijde is er sprake van valgevaar. De werkgever dient dat valgevaar door doelmatige maatregelen tegen te gaan. In beginsel dient een gebiedsbegrenzende lijn (met een vaste lengte) toegepast te worden die het vallen van de werkvloer tegengaat. (toepassen van “Stand van de wetenschap en de professionele dienstverlening” en de “Arbeidshygiënische strategie”)

Een gebiedsbegrenzende lijn met een juiste vaste lengte en juiste aanhaakvoorziening (ankerpunt) voorkomt immers dat de werknemer van de werkvloer kan vallen. Het is daardoor aan te merken als een “andere dergelijke voorziening” als bedoeld in art 3.16 eerste lid AB.

Bij het veelal gebruikte “valstopapparaat” is het vallen niet voorkomen. Kenmerkend van een valstopapparaat is dat de werknemer die hier met zijn harnasgordel aan gekoppeld is, eerst moet vallen voordat deze ingrijpt (in werking treedt). Bij zo'n val kan de band/lijn van het valstopapparaat over scherpe randen schuren (met een reële kans op doorsnijden). Daar komt bij dat het gebruik van een valstopapparaat de werknemer ongehinderd de drager kan verlaten en op het niet draagkrachtige dak kan stappen. Bij deze handeling is het “door het dak zakken” redelijkerwijs te verwachten. Ook dan grijpt het valstopapparaat pas in als de voor- ingestelde valsnelheid wordt overschreden. Ook daarbij kan de band/lijn van het valstopapparaat over scherpe randen schuren met mogelijk doorsnijden tot gevolg (en daar opvolgend een vrije val.)

Een valstopapparaat is aan te merken als een vanglijn als bedoeld in art 3.16 vijfde lid AB.

Op grond van art 3.16 vijfde lid eerste volzin, Arbeidsomstandighedenbesluit mogen vanglijnen pas worden toegepast als art 3.16 eerste lid voorzieningen **niet of slechts ten dele kunnen worden aangebracht of indien het aanbrengen of wegnemen daarvan grotere gevaren meebrengt** dan de arbeid ter beveiliging waarvan zij zouden moeten dienen.

De huidige stand van de wetenschap is dat er nog geen steekhoudende argumenten (feiten) bekend zijn die maken dat een gebiedsbegrenzende lijn niet toepasbaar zou zijn. Hierdoor is er bij het gebruik van een valstopapparaat, waarbij de werknemer over de rand kan komen, sprake van een overtreding van art 3.16 eerste lid Arbobesluit.

Let op:

Los van het feit dat het verlaten en betreden van de werkbak/werkplatform op hoogte op grond van art 7.23d lid 9 Arbobesluit niet is toegestaan, komt het voor dat de werknemer het dakvlak, bestaande uit golfplaten, betreedt om daar werkzaamheden te gaan verrichten. Deze werkplek is op hoogte gelegen en is niet als “veilig” aan te merken.

Uit de productinformatie van Eternit (fabrikant van golfplaten) en de vele (doorzak) ongevallen die gebeuren met het betreden van oude asbestcement golfplaten en lichtstraten kan geconcludeerd worden dat deze **onvoldoende** stabiel en stevig zijn om de “puntbelasting” van de daarop staande en werkende te dragen. Het doorzakken door de niet draagkrachtige dakplaten is een te verwachten groot risico. Het betreden van dergelijke (oude) niet draagkrachtige golfplaten is dan ook niet toegestaan zonder dat er maatregelen zijn genomen die dat doorzakken voorkomen.

Eternit schrijft het volgende:

https://www.eternit.nl/-/dam/lr_20-07-21_eternit-toepassingsrichtlijnen_nl_2021/pd20494/original/lr_20-07-21_eternit-toepassingsrichtlijnen_nl_2021.pdf?v=0

“Eternit golfplaten mogen geen andere belastingen dragen dan hun eigengewicht, windbelasting en, indien van toepassing, ijs- en sneeuwbelasting. Het draagsysteem moet zodanig zijn ontworpen dat belastingoverdracht via de vezelcementprofielplaten wordt vermeden. Extra belastingen moeten veilig en blijvend rechtstreeks op de onderconstructie worden overgebracht. Het is aangewezen om hiervoor gebruik te maken van stokschroeven. Bij gebruik van beugels dient de leverancier van het systeem bovenstaande te garanderen.

Het dak dient tijdens de montage van de zonnepanelen voorzichtig, en alleen met behulp van een stevig bevestigde loopvloer (planken, dakladders o.i.d.) te worden belopen.

- Er mag niet rechtstreeks op de golfplaten worden gelopen bij het reinigen van de PV-panelen. Er moet gebruik worden gemaakt van loopvloeren of dakladders.”

Uit de publicatie van Eternit is op te maken dat een golfplattendak niet is aan te merken als een veilige werkvloer. Dat wil zeggen dat bij lopen of staan op een golfplaten dak het gevaar bestaat om door dat dak te zakken en te vallen. Risico verhogende omstandigheden zijn daarbij altijd aanwezig i.v.m. het gevaar van uitstekende delen (scherven) van gebroken platen. Er is daarom (vrijwel) altijd sprake van een overtreding van artikel 3.16, eerste lid Arbobesluit.

Opstellingskeuringen:

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
7.4a lid 1 Arbobesluit	Hijskraan waarvan de veiligheid afhangt van de wijze van installatie, keuren na de installatie voordat deze voor de eerste keer in gebruik wordt genomen.	Waarschuwing
7.4a lid 2 Arbobesluit	Hijskraan waarvan veiligheid afhangt van de wijze van installatie, keuren na elke montage op nieuwe locatie / plek.	Waarschuwing
7.4a lid 6 Arbobesluit	Schriftelijke bewijsstukken van keuringen zijn aanwezig op de arbeidsplaats en worden desgevraagd getoond aan de toezichthouder	Waarschuwing

Toelichting:

Met deze keuringen wordt beoogd om na de installatie op de arbeidsplaats vast te stellen of het arbeidsmiddel (de hijskraan) op een juiste wijze is geïnstalleerd/opgebouwd. Tevens moet bij deze keuringen ook onderzocht worden of na de installatie de hijskraan goed en veilig (kan) functioneren.

Dat houdt ook in dat rekenschap moet worden gehouden met de omgevingsfactoren bij en om hijskraan die invloed hebben het veilig kunnen functioneren.

Heeft de “opstellingskeuring” (eerste en/of tweede lid) a.d.v. het TCVT-keuringsschema Hijskranen, plaatsgevonden dan dient opgemerkt te worden dat daarnaast ook nog aanvullend de omgevingsfactoren, die van invloed zijn op het veilige gebruik, beoordeeld moeten worden. De TCVT-keuringsschema heeft immers alleen betrekking op de technische integriteit van de hijskraan en daarbij worden de omgevingsfactoren, die ook op invloed (kunnen) zijn, niet in mee genomen.

De bewijsstukken van de keuring van de hijskranen <2 ton gereedschap mogen digitaal (op laptop, tablet e.d.) worden getoond. Voor hijskranen >2ton geldt dat de bewijsstukken van keuringen in het kraanboek te worden vermeld. Het kraanboek kan (en mag) digitaal zijn uitgevoerd.

Periodieke keuringen:

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
7.4a lid 3 Arbobesluit	Zo dikwijls als nodig keuren en zo nodig beproeven van een hijskraan die onderhevig is aan verslechtering.	Eis
7.4a lid 4 Arbobesluit	Altijd keuren en zo nodig beproeven van een hijskraan die onderhevig is aan verslechtering na uitzonderlijke gebeurtenis.	Eis
7.4a lid 6 Arbobesluit	Schriftelijke bewijsstukken keuringen zijn aanwezig op de arbeidsplaats en worden desgevraagd getoond aan de toezichthouder	Waarschuwing

Toelichting:

Met de keuringen wordt nagegaan of het gepleegde onderhoud in voldoende mate heeft bijgedragen aan een veilige toestand van het arbeidsmiddel. In dit verband is de onderhoudsverplichting (artikel 7.5 AB) van groot belang. In het algemeen kan worden gesteld dat er van een veilige toestand sprake is wanneer een arbeidsmiddel blijft voldoen aan de onderhoudsvoorschriften die de fabrikant in de gebruiksaanwijzing voorschrijft. De arbeidsmiddelen die zijn in de regel onderhevig aan slijtage als gevolg van het gebruik en/of als gevolg van weersinvloeden. Ook kan worden gedacht aan beschadigingen door onjuist gebruik of aan de situatie dat arbeidsmiddelen door de inwerking van buitenaf worden aangetast wat leidt tot verslechtering.

Niet voorgeschreven is met welke frequentie een arbeidsmiddel in de gebruiksfase moet worden gekeurd omdat dit afhangt van het soort arbeidsmiddel en de intensiteit van het gebruik. Als richtsnoer wordt in de regel uitgegaan van minimaal eenmaal per jaar keuren.

Gelet op artikel 7.4a lid 11 onder c van het Arbobesluit is op hijskranen met een bedrijfslast die gelijk is aan of hoger dan twee ton (art 6d Warenwetbesluitmachines) artikel 7.4a derde lid Arbobesluit niet van toepassing. Op dergelijke hijskranen is het keuringsregime dat omschreven is in het Warenwetbesluit machines van toepassing.

De bewijsstukken van de keuring van de hijskranen <2 ton mogen digitaal (op laptop, tablet e.d.) worden getoond.

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
7.20 lid 6 Arbobesluit	Hijs- en hefgereedschap wordt tenminste eenmaal per jaar door een deskundige op zijn goede staat onderzocht waarbij het zo nodig wordt beproefd.	Waarschuwing
7.20 lid 7 Arbobesluit	Bewijsstukken van keuren (onderzoeken en beproevingen) moeten op arbeidsplaats aanwezig zijn en desgevraagd kunnen worden getoond aan toezichthouder	Waarschuwing

Toelichting:

Gelet op artikel 7.4a lid 11 onder a van het Arbobesluit is op hijs- en hefgereedschap als bedoeld in art 7.20 Arbobesluit artikel 7.4a derde lid Arbobesluit niet van toepassing. Op dergelijke hijskranen is het keuringsregime dat omschreven is in het Warenwetbesluit machines van toepassing.

Voor keuringen van hijs- en hefgereedschappen heeft de wetgever bepaald dat, anders dan bij arbeidsmiddelen in het algemeen, deze minimaal eenmaal per jaar moeten onderzocht (gekeurd) worden op het verkeren in goede staat.

De bewijsstukken van keuring van het hijsgereedschap mogen digitaal (op laptop, tablet e.d.) worden getoond.

Hijskranen \geq 2 ton (Warenwetgeving (WaW))

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
Art. 2, lid 5, j° art. 6d, lid 1, eerste volzin, Warenwetbesluit Machines	Een hijskraan met een bedrijfslast die gelijk is aan of hoger is dan twee ton wordt ten minste eenmaal per 12 maanden gekeurd door een deskundige.	Waarschuwing (WaW)

In aanvulling op bovenstaande: hijskranen als bedoeld in art 2 Warenwetregeling machines

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
Art. 2, lid 5, j° art. 6d, lid 1, tweede volzin, Warenwetbesluit Machines	Een mobiele kraan of torenkraan, die behoort tot een bij ministeriële regeling omschreven categorie, wordt ten hoogste 24 maanden na de eerste ingebruikneming en vervolgens telkens na verloop van ten hoogste vierentwintig maanden gekeurd door een aangewezen instelling (NL-CBI).	
	Scenario 1 De mobiele kraan of torenkraan is niet gekeurd, er is wel (aantoonbaar) een afspraak gemaakt met de NL-CBI en de keuringstermijn is minder dan één maand verstreken. De afgesproken datum voor de uitvoering van de keuring ligt binnen de termijn van één maand.	Geen Handhaving
	Scenario 2 De mobiele kraan of torenkraan is niet gekeurd, er is geen (aantoonbare) afspraak gemaakt met een NL-CBI en de keuringstermijn is minder dan vier weken verstreken.	Waarschuwing Warenwet (WaW) Met een korte opheftermijn
	Scenario 3 De mobiele kraan of torenkraan is niet gekeurd, er is geen (aantoonbare) afspraak gemaakt met een NL-CBI en de keuringstermijn is meer dan vier weken verstreken.	Boeterapport (WaW)

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
	<p>Scenario 4</p> <p>De mobiele kraan of torenkraan is wel gekeurd maar niet goedgekeurd vanwege (A-)tekortkomingen en wordt wel gebruikt. (zie schema TCVT-certificeringschema).</p> <p>De eigenaar/gebruiker/werkgever heeft, ondanks dat hij er kennis van draagt dat het gebruik van de mobiele kraan of torenkraan gevaarlijke situaties oplevert, de mobiele kraan of torenkraan toch in gebruik.</p> <p>Buiten gebruik stellen en verzegelen (WaW art 30), alleen in overleg met IKC-Markttoezicht.</p>	Boeterapport (WaW) en Buiten gebruikstellen en verzegelen (WaW art. 30)

Toelichting:

Zie voor de uitzonderingen en de definities van de bij ministeriële regeling omschreven categorie hijskranen art. 2 van de Warenwetregeling machines.

Zie voor de categorie hijskranen (en de uitzonderingen daarop) die elke 24 maanden door een aangewezen instelling moeten worden gekeurd art. 2 van de Warenwetregeling machines.

Art 2 Warenwetregeling Machines:

- Als categorie mobiele kranen als bedoeld in artikel 6d, eerste lid, tweede zin, van het besluit worden aangewezen:
 - hijskranen voor haakbedrijf op rupsen of banden alsmede een torenvormige hijskranen voor haakbedrijf op rupsen of banden met een bedrijfslastmoment van tenminste 10 tonmeter, met uitzondering van:
 - op een voertuig bevestigde laadkranen die uitsluitend bestemd zijn of worden gebruikt voor het laden en lossen van de laadbak van het voertuig;
 - grondverzetmachines die ontgravingen maken en daarop aansluitend leidingwerk in die ontgravingen leggen of ten behoeve van het uitvoeren van grondverzetwerkzaamheden ondersteuningsschotten plaatsen.
- Als categorie torenkranen als bedoeld in artikel 6d, eerste lid, tweede zin, van het besluit worden aangewezen:
 - torenvormige hijskranen, die vast zijn opgesteld of die verrijdbaar zijn op rails, met een bedrijfslastmoment van ten minste 10 tonmeter.

Voor hijskranen geldt dat de bewijsstukken van keuringen in het kraanboek moeten zijn opgenomen cq vermeld. Het kraanboek kan (en mag) digitaal zijn uitgevoerd.

Deskundigheid:

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
	Kraanmachinist	
7.18 lid 3 Arbobesluit	Specifieke deskundigheid bedieners hijs- en hefwerktuigen	Eis

Toelichting:

Algemeen uitgangspunt:

De bediening van hijswerktuigen mag, gelet op de gevaren hierbij, uitsluitend geschieden door personen die daarvoor een specifieke deskundigheid bezitten.

Voor buiten de bouwplaats:

Dit betekent dat zij met de bediening en de aard van de hijskraan vertrouwd moeten zijn. Ook dient hij de gevaren en risico's bij de uit te voeren werkzaamheden te kennen en kunnen beheersen.

De werkgever hiertoe voldoende juiste en passende voorlichting en onderricht te verzorgen. Het is de werkgever die hier primair op toe moet zien, er verantwoordelijk voor is, en de vereiste deskundigheid dient bepalen. De werkgever dient aan te kunnen tonen hoe hij de (passende) heeft verzorgd.

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
7.32 lid 1 Arbobesluit	Op de bouwplaats bedienen van in de Regeling aangewezen torenkraan, mobiele kraan en funderingsmachine uitsluitend door persoon die geregistreerd zijn in het Register kraanmachinisten.	-
ODB	De ODB luiden: <ul style="list-style-type: none">het bedienen van een torenkraan, mobiele kraan of mobiele hei-installatie als bedoeld in artikel 7.6 Arboregeling, door een persoon die niet is geregistreerd in het register Kraanmachinisten;	Boeterapport en overtreding laten ophouden te bestaan. (Werknemersboete mogelijk)

Toelichting:

Op een bouwplaats brengt het gebruik van hijskranen extra gevaren met zich mee. Daarom heeft de wetgever bepaald dat voor het bedienen van bepaalde hijskranen en funderingsmachines op de bouwplaats een gegarandeerd minimum-niveau van deskundig gewaarborgd moet zijn. Hiervoor is er een registratiesysteem voor kraanmachinisten ingericht. (zie ook de website van de TCVT-RA)

Artikel 7.32 is alleen van toepassing op bouwplaatsen als bedoeld in art 1.1 lid 2 onder a van het Arbobesluit (zijnde een bouwplaats als bedoeld in Richtlijn 92/57/EG (tijdelijke en mobiele bouwplaatsen)).

Artikel 7.6. Arboregeling:

Een persoon is in het bezit van een bewijs van registratie of herregistratie in het Register kraanmachinist, bedoeld in artikel 7.32, eerste lid, van het besluit indien hij een torenkraan, mobiele kraan of funderingsmachine als omschreven in de onderdelen a tot en met c, bedient:

- torenkraan: torenvormige hijskraan, al dan niet verrijdbaar, waarvan het maximumbedrijfslastmoment 10 tonmeter of meer bedraagt of de giek 20 meter of hoger boven het vlak van de ondersteuning van de kraan bevestigd is;
- mobiele kraan: verrijdbare, niet aan een vaste baan gebonden hijskraan die geen torenkraan is en waarvan het maximumbedrijfslastmoment 10 tonmeter of meer bedraagt, met uitzondering van:
 - een op een voertuig bevestigde laadkraan die uitsluitend ingericht is of althans uitsluitend wordt gebruikt voor het laden en lossen van de laadbak van het voertuig of een samenstel van voertuigen;
 - een grondverzetmachine die ontgravingen maakt en direct daarop aansluitend leidingwerk in die ontgravingen legt of ten behoeve van het uitvoeren van grondverzetwerkzaamheden ondersteuningsschotten plaatst;
- funderingsmachine: verrijdbare of verrolbare funderingsmachine die is ingericht om funderings-elementen te verwerken of bestemd om palen of andere langwerpige voorwerpen in de grond te maken, te drijven of daaruit te verwijderen alsmede om met een en ander rechtstreeks verband houdende verrichtingen uit te voeren met inbegrip van het met een maximumbedrijfslastmoment van 10 tonmeter of meer verplaatsen van lasten.

Artikel en lid	Omschrijving overtreding	Instrument *
	Aanpikker/Hijsbegeleider/Rigger	
8 lid 1 Arbowet	De aanpikker/hijsbegeleider is doelmatige voorlichting en onderricht verstrekt over de uit te voeren werkzaamheden, de mogelijke risico's en de te nemen maatregelen.	Eis

Toelichting:

De veiligheid bij het verrichten van hijswerkzaamheden mede afhankelijke van de deskundigheid (vaardigheden) van de aanpikker/hijsbegeleider onder de hijskraan. Het is dan ook van belang dat de aanpikker/hijsbegeleider voldoende deskundig zijn opgeleid. De deskundigheid (de opleiding) dient zich minimaal en inhoudelijk te richten op de risico's en de te nemen maatregelen aangaande onderstaande thema's:

- de keuze hijsgereedschap afgestemd op de kenmerken van de last, en
- het aanslaan van lasten, en
- het positioneren van lasten, en
- het begeleiden van lasten, en
- het afslaan/loskoppelen van lasten, en
- het communiceren met de machinist, en
- het afzettingen de hijsplaatsen plaatsen, en
- de coördinatie van de hijswerkzaamheden.

Noot: Al deze thema's dienen ook in de eventuele op te stellen eis opgenomen worden.

De kennis en vaardigheden vereisten (eindtermen) voor deze functie zijn gebaseerd op meerder voorschriften uit het Arbeidsomstandighedenbesluit die betrekking hebben op deze werkzaamheden.

3. Links naar gekoppelde instructies zoals instrumentarium/ achtergrondinformatie

Naslagwerken:

- [Handhavingsbeleid Warenwet \(Markttoezicht\)](#)
- Keuringen en persoonsregister: TCVT
[Keuring- en certificatieschema's \(tcvt.nl\)](#)
[Persoonsregister \(tcvt.nl\)](#) = (vrijwillige certificatie)
- Registratie machinisten: TCVT-RA
[Persoonsregister - TCVT RA \(tcvt-ra.nl\)](#) (verplichte registratie)
- Vereniging verticaaltransport
[arbocatalogus \(verticaaltransport.nl\)](#)
- Bouwend Nederland
[Home \(richtlijntorenkranen.nl\)](#)
- Bouw en woningtoezicht NL-Gemeenten
[Richtlijn Bouw- en sloopveiligheid | Kennisbank BWTInfo.nl](#)

Deze brochure is een uitgave van:

Nederlandse Arbeidsinspectie

Postbus 90801 | 2500 LV Den Haag
T 0800 51 51

Mei 2025